ف، هیرمند ۲۰۱۳/۱۰/۲۰

نگاهی به اثر

«حمایت بین المللی حقوق پناهندگان»

از دکتور شفیقه حقانی

اخیراً کتاب تحقیقی در زمینهٔ حقوق پناهندگان نظرم را جلب نمود که محصول کار دقیق وحوصله مندانهٔ محترمه دکتور شفیقه حقانی میباشد، این نگارش را به معرفی این اثر مفید و کارآمد، تخصیص دادم.
معضلهٔ پناهجویی، پناهندگی و تمام مشکلات ناشی از آن یکی از مسایل نهایت جنجالی و پیچیدهٔ بشری امروزی و دیروزی جامعهٔ انسانی است، که انسان بنابرعوامل وعلل گوناگون، رنج های بی پایان آنرا متحمل شده است، گرچه درجامعهٔ دیروزی، علل نظیر آزمندی حمکروایان و سیاسیون، آفات طبعی، سیل و زلزله و طوفان و خشک سالی از اسباب اولی پناهجویی تلقی میگردید اما امروزعوامل وعلل پناهجویی همه در یک جوال انداخته نمی شوند، زیرا علل عمدهٔ موجد بحران پناهندگی، اسباب سیاسی میباشد ولوهرشکل کشوری، منطقوی و یا بین المللی را به خود داشته باشد.
ما افغانها که از قضا بحرانات سیاسی و نظامی کشور ما عمر طولانی دارد، در میان قربانیان پناهندگی تقریباً رتبهٔ اول را دارا هستیم : وقتی خبری از پناهندگان مقیم اندونیزیا می شنویم که کشتی ایشان در آبها غرق شده است و سواران آن همه غرق شده اند به خود میلرزیم که نکند، خدای نا خواسته هموطنی، برادری، خواهری، خویشی، همسایه ای، از ما در میان ایشان نباشد، وقتی می شنویم که تعدادی از پناهجویان به جبر به جزیرهٔ گینه تبعید میشوند، همان لرزیدن آشنا ما را تکان میدهد، آری پناهندگان افغان ما اند که دسته دسته از ایران اخراج می شوند، دولت جمهوری اسلامی ایران لازم است در مورد پناهندگان افغانی بر اساس احکام اسلامی عمل نماید، یعنی تا بهتر شدن مطلوب اوضاع افغانستان از اخراج آنان صرف نظر کند، و نیز در برابر شمول اطفال پناهندگان افغان بی بضاعت در مدارس دولتی پول تقاضا ننماید، چه فعلاً مهاجرین افغان مقیم ایران برای مکاتب دولتی ایران اجرت تعلیم اطفال ایشان را می پردازند. پناهندگان افغان اند که در پاکستان به معضلات بزرگی دست به گریبان اند، صد ها هزار افغان مقیم آن کشور اند که هر چند ماه با مد و جزر روابط سیاسی دو کشور، عرق ترس اخراج را از جبین ایشان پاک می کنند، یا آن پناهندگان افغان در یونان که مضروب لت و کوب پولیس آن کشور اند، یا آن افغانی که به اثر غرق شدن جان خود را از دست داده و آدرس و یا کسی را نداشت تا جسدش را تسلیم بگیرد، این ها قصه های تازهٔ چند روز و یا چند ماه اخیر پناهندگان افغان است، اگر به گذشته های داستان پناهندگی افغان ها برویم از حزن و وحشت اشک قلم خواهد خشکید، ما افغانها بیش از دومیلیون پناهنده در ایران و از این هم بیشتر در پاکستان داریم و شاید هم هزاران افغان دیگر در سراسر جهان که بی هیچگونه ثبت دفتر و دیوانی در بی سرنوشتی کامل به طور معلق بسر میبرند.

امروز ملت سوریه آماج هیولای پناهجویی قرار گرفته است، اگر از یک سو دیکتاتور کشور ایشان وضعیت را در آنجا غیر قابل زیست ساخته است جناح های مخالفین افراطی او مانند القاعده نیز نعمت حیات مصون را که خداوند ارزانی نموده از آنها گرفته اند، حتی در همین سوریه نیز افغانهای پناهنده (در حدود چهارهزار تن) در زیر تهدید خطرات متعدد قرار دارند. تعدادی از پناجویان در آبهای قریب به ایتالیا غرق شدند، چه بسا که ماه یا هفتهٔ ده ها تن پناهجو در همین آبها به خاطر رسیدن به هدف یک محل بالنسبه مصؤن جان های شان را از دست میدهند، تعداد کثیر پناهجوی داخلی در کشور های قربانی تحولات سیاسی و نظامی خانه و کاشانهٔ ایشان را از دست داده و به محلاتی پناه می جویند که در آن جا ها وسایل تامین معیشیت ندارند، به طور خلص امروز مسایل مربوط به پناهندگان یکی از مسایل مهم انسانی بالخصوص برای ما افغانها تشخیص گردیده است.

اگر در دوره های گذشتهٔ تأریخی رسیدگی به امور مربوط پناه جویان در کدر نورم ها و ضوابط لازم وارسی نمی شد امروز اسناد مهم حقوقی و بشری جهانی برای بررسی و حل و فصل این قضایا موجود و مرعی الاجرا است، برای

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکني د لیکنيزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ

تشخیص و توصیف رویداد های پناهجویی و پناهندگی از اعلامیهٔ حقوق بشر گرفته تا میثاق های حقوق بشری و نیز «میثاق مربوط به وضع پناهندگان» منعقدهٔ سال ۱۹۵۱ م در دسترس قرار دارد، که این اسناد، حقوق پناهجو، تعریف پناهنده، مکلفیت های مراجع و دولی را که با پناهجویان طرف اند و با پیوستن به این اسناد مکلفیت های انسانی مندرج در آنها را عهده دار شده اند، به طور واضح بیان کرده است.

اثر «حمایت بین المللی حقوق پناهندگان» محترمه شفیقه حقانی، که محصول مطالعات، تحقیقات و تطبیق عملی همان نورم ها و ضوابط موجود طی سه دهه در عرصهٔ امور پناهندگان میباشد، در نوع خود یک تألیف تقریباً بی سابقه و بی مانند است، تتبع پیشینهٔ تأریخی مسألهٔ پناهندگی، کاوش در ریشه یابی دلایل پذیرش پناهجو در ادوار گذشتهٔ تأریخ، تحول این دلایل در جریان زمانه ها و گاهی دریافت شکل تکامل یافتهٔ دلایل دیروزی در هیأت پرنسیپ های امروزی، پیوستگی منطقی و اکادمیکی به بخش ها و فصل های این کتاب بخشیده است، که تبحر کافی مؤلف را در موضوعات متنوع کتاب مبین می باشد، اتکاء به اصول علم حقوق و اصول و قواعد مروج در حوزهٔ پناهندگی در تحلیل مطالب موجود درتألیف مورد بحث، اثر را به یک تحقیق علمی ارتقا داده است، چون مطالب شامل اثر بیشتر در سایهٔ ضوابط علمی مربوط، به جزء شرح داده شده است، بیان مکتبی و اکادمیک دارد.
دو نکتهٔ مطرح شده در این اثر اهمیت تألیف را از جهت نتایج تجارب عملی رسیدگی به امور پناهندگان خیلی با ارزش ساخته است:
اول: نحوهٔ تطبیق اصول و قواعد مندرج در میثاق های بشری پیرامون پناهندگان، و خود اصول اجرایی آن میثاق ها که با چه طرزالعملی به اجرای آنها پرداخته شود، سؤال پیچیدهٔ می باشد، زیرا در بارهٔ چگونگی نحوهٔ رسیدگی و طرزالعمل آن خیلی به ندرت در اصول عمومی موضوع، یاد آوری گردیده است، به همین خاطر است که متفاوت بودن نحوهٔ رسیدگی به قضایای پناهندگان در ممالک مختلف گاهی باعث استنباط متفاوت از موضوع شده می تواند، گرچه کشورهای اروپایی سعی کرده اند، تا به طرزالعمل رسیدگی به امور پناهجویان شکل واحد بدهند اما بازهم در کار آنها تنوعاتی وجود دارد، اما تفاوت نوع رسیدگی به موضوع پناهجویان میان کشورهای اروپایی و آسیایی، افریقایی، شرق میانه و. . . خیلی فاحش است، که طرز رسیدگی به موضوعات پناهندگان در کشورهای اخیرالذکر گاهی حتی به ماهیت ارزش هایی اثر میگذارد، که در میثاق های بین المللی درج شده اند. یعنی روشن نبودن طرزالعمل تطبیقی کنوانسیون های مربوط، گاهی می تواند باعث نقض حقوق مطروحه در اسناد بین المللی گردد. این حقیقت در نتیجهٔ کاربرد عملی اصول و قواعد مورد نظر، توسط مؤلف بدست آمده است.
دوم: فقدان و یا فراموشی فصل و مواد جزایی در میثاق مربوط به امور پناهندگان است که وجود آن می توانست شاید تا حدی از بی پروایی و خودسری سیاسیون جلوگیری کند، زیرا این بی پروایی و خودسری که باعث ناامن گردیدن محل زیست، تهدید به حیات و سلامت انسان ها و تهدید به ارزش های مادی و معنوی آنان می گردد، بالنتیجه باعث گسترش بحران های وسیع مربوط به امور پناهندگان نیز می شود، به عبارت ساده به محاکمه کشانی و مجازات آنانی که گروه های مختلف انسانی را مجبور به ترک و گریز از محل اصلی زندگی ایشان، می سازند و باعث معضلات اسفناک و دردآور قضایای پناهجویی و پناهندگی می گردند، در معائدات مربوط تصریح نگردیده است، شاید یکی ازعلل بی باکی و خود سری سیاسیون ایجادگر همچو شرایط، همین اعلام نکردن جرمی اعمال فوق باشد، گرچه در مواد (۵-۹) اساسنامهٔ محکمهٔ جزایی بین المللی ICC عناصری موجود است که به استناد آن می توان ایجادگران پناهجو و پناهنده را به محاکمه کشانید، اما بهتر میبود اگر در کدام مادهٔ از میثاق مربوط به پناهندگان به جرمی بودن این اعمال مسؤولین مربوط وضاحت داده می شد.
اثر علمی و اکادمیک «حمایت بین المللی حقوق پناهندگان» که ثمرهٔ تلاش و کارعلمی خانم شفیقه حقانی می باشد، در جملهٔ آثاری خواهد بود که همیشه مورد استفادهٔ دانشجویان حقوق قرار خواهد داشت، این اثر در حوزهٔ کار امور پناهندگی یک وسیلهٔ کاری بسیار مفید می باشد که تمام مشمولین این حوزه منجمله خود پناهجو، وکیل مدافع وی، سارنوال، قاضی وکارمندان عرصه های حقوق بشری به محتویات و مندرجات آن غرض پیشبرد هدف و کار بشری و اصولی خویش نیاز خواهند داشت، توقع میرود که مؤلف دانشمند این اثر علمی و به درد بخور، کارهای تحقیقاتی خود را در چنین عرصه های مهم بیش از پیش گسترش بدهد.

معرفی اثر:

۱- عنوان کتاب: حمایت بین المللی حقوق پناهندگان
۲- مؤلف: دکتور شفیقه حقانی کدر مسلکی شعبهٔ حقوقی ادارهٔ پناهندگان وزارت امور خارجهٔ فرانسه

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په ځير و لولئ

۳- مؤسسهٔ چاپ : انتشارات بامیان در لیموژ فرانسه
٤- سال طبع: اپریل ۲۰۱۳ میلادی
٥- کتاب دارای دوبخش بوده وهربخش حاوی دو فصل می باشد که مجموعاً در۲۲۱ صفحه نگارش و ترتیب گردیده است.
٦- تعداد طبع : ٥۰۰ جلد به زبان دری

محتویات عمدهٔ اثر:

- حمایت و رسیدگی به مشکلاتی که پناهندگان دارند، به استناد میثاق های بین المللی، ریشه های تاریخی حق پناهندگی، حق پناهندگی و حقوق عمومی خارجی ها؛
- حالت مشخص و استثنایی پناهنده؛
- دلایل خاص بودن حالت پناهندگی؛
- نظام بین المللی پناهندگان و قوانین سازمان ها؛
- اصول بین المللی حمایت پناهندگان؛
- دلایل عمدهٔ توجیه اعطای پناهندگی به پناهجو و شناخت حالت پناهندگی بر اساس اصول ژنو را تشکیل میدهد.

در اخیر کتاب متن کامل میثاق مربوط به امور پناهندگان نیز به زبان دری چاپ گردیده است.

پایان

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکني د لیکنيزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولـئ